అతీతుడు

ఎప్పటిలాగా ఎఱ్ఱనిసంధ్య పడమటిదిక్కున కాలుతూ వుండే సమయానికి, యథావిధిగా అచ్యుతరావు ముస్తాబు చేసుకుని వాహ్యాళికి బయలుదేరాడు.

గేటువరకూ వచ్చాక వెనకనుంచి పిలుపు వినబడి తల త్రిప్పి చూశాడు. వంటవాడు పరమేశం చేయెత్తి పిలుస్తూన్నవాడల్లా వినయవిధేయతలతో "ఈ పూటకు ఏం చేయమంటారు బాబూ!" అని ప్రశ్నించాడు.

తను గేటు దాటబోయే సమయం వరకూ యీ సంగతి వంటవాడికి ఎందుచేత గుర్తుకురాదో అర్థంకాదు అచ్యుతరావుకు. విసుక్కుంటూ బదులుచెప్పి బయటకు వచ్చేశాడు.

ఎదురుగా రోజూ జరిగే నిత్యకృత్యం మరొకటి జరుగుతోంది కొంచెం ఎత్తులో.

ఆ ఎదుటింటి మేడమీద ఎడంవైపు గది కిటికీ తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. రిటైరయిన గెజిటెడ్ ఆఫీసరు పర్వతాల నాయుడు ఆ కిటికీ చువ్వల సందులోంచి ఒకమూలగా పశ్చిమాద్రి కేసి చూస్తూ, చుట్టపొగ వదులుతూ తనలో తాను ఆనందం అనుభవిస్తున్నాడు.

ఒకవేళ అచ్యుతరావు ఆగమనాన్ని అతను పసిగట్టినట్లయితే "చూశారా: యీ ప్రకృతి సౌందర్యం! ఈ గోరీలవంటి

మేడలమీద నుంచి, సిటీలోని ఈ కుటిల వాతావరణాన్ని అమాయకంగా మభ్యపరుస్తూన్న మృదువయిన అందం. ఆహా" అంటాడు.

తనకు చిరాకు కలుగుతుంది.

కాని యిది అప్పుడప్పుడు మాత్రమే జరిగే సంగతే కాబట్టి, యివాళ జరగటం సంభవించకపోగా అచ్యుతరావు సంతోషిస్తూ ఆ వీధిదాటి బజారులోకి వచ్చాడు.

రోడ్డునున్న బురదకు అతడి పంచె అంచు కొంచం తడిసింది. వానవస్తే ఎంత మంచి బట్టలు వేసుకున్నా ఏంలాభం? అయినా ఈవూరి రోడ్లు మంచివి కాబట్టి కొంత వరకూ ఫరవాలేదు. అచ్యుతరావుకు రెయిన్‌కోటు వేసుకోవటమంటే అసహ్యం. అది వేసుకున్నవాడు మిలటరీ వాడిలాగా వుంటాడని అతని అభిప్రాయం.

ఈలోగా సైకిలుమీద ఒక యువకుడు తనశక్తి సామర్థ్యాల నుపయోగిస్తూ, వాయువేగంతోవచ్చి, మరీ ఫుట్‌పాత్ మీద నడిస్తే బురద అంటుతుందన్న భయంతో కొంచం ఇవతలగా నడుస్తూన్న అచ్యుతరావును ఇంచుమించు గుద్దినంత పనిచేసి, ఒక్క భుజం రాపుడుతో మట్టుకుపోనిచ్చి, ఏమీ జరగనట్లుచూసుకుపోయాడు.

అచ్యుతరావుకు కోపంవచ్చి "వీళ్ళని అర్జంటుగావాళ్ళని ఉరితీయాలి. కాల్చాలి" అనుకున్నాడు. ఈ మాదిరి యువకులున్న లోకం మీద తాను చీదరించుకోకుండా ఎలా వూరుకోగలడు? అసలు యిటువంటి అబ్బాయిల్ని చూసుకొని "మా అల్లుడు" అని ఎట్లా గర్వపడుతూ చెప్పుకుంటారో పిల్లల నిచ్చిన మామలు?

క్రమక్రమంగా అతను నడుస్తూన్న కొద్దీ అనుదినం చూడటానికి అలవాటుపడిన కొన్ని క్రియలు జరిగిపోయినాయి. జింకపిల్ల కారున్న యింటిముందు పడుకుని ఆలోచిస్తోంది. తనని యిలా నిర్దయగా కట్టి పడవేసిన మనుష్యుల్ని గురించి గావును. తన యింట్లో పనిచేసే యాదమ్మ కొడుకు వెంకటి తోటపిల్లలతో చేరి ఒక సందులో గోలీకాయలు ఆడుతూ తనని చూసి భయంతో మూలకు నక్కాడు. పార్వతి అనే పన్నెండేళ్ళ పిల్ల అతన్ని చూసి నవ్వుతూ సిగ్గుతో లోపలకు పోయింది.

కొన్ని రోజుల క్రితం ఒక ఆదివారంనాడు గావును ఆ పిల్లను చూశాక "యింకో కొన్ని సంవత్సరాలు పోతే యీ పిల్ల అందానికి పట్టపగ్గాలు వుండవు" అనిపించింది. సరదాగా మాట్లాలడాలనిపించింది. ప్రక్కయింటివాళ్ళ నడిగి గులాబీ పూలు తెచ్చుకుంటూన్నట్లుంది. గులబీపూలంటే తనకూ యిష్టమే.

"అమ్మాయ్! నాకో గులాబీపూ వియ్యవూ?" అని అడిగాడు.

ఆ అమ్మాయి మాట్లాడకుండా ఓ పువ్వు అందిచ్చి తన విశాల నేత్రాలను విప్పి ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ నిలబడ్డది.

"నీ పేరు?"

"పార్వతి"

అచ్యుతరావు "నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటావా?" అని అడిగాడు సరదాగా, భుజా లెగురవేసి.

ఒక క్షణం అతని ముఖంవంక తేరిపార చూసి "మా

అమ్మతో చెబుతానుండు" అని ఆ అమ్మాయి తుర్రున లోప లకు పరుగెత్తింది.

అచ్యుతరావు సిగ్గుపడి గబగబ ముందుకు సాగి, ఒక నిమిషం గడిచాక వెనుదిరిగి చూశాడు. ఆ పిల్ల ఆశ్చర్యంగా ఓ నడివయసు స్త్రీతో ఏమిటో చేతులు త్రిప్పుతూ చెబుతోంది. ఆమె చిన్నగా నవ్వుతోంది. తల త్రిప్పేసుకున్నాడు.

తను సాధారణంగా యిలా మాట్లాడడే. ఈ మధురమైన అనుభవంతో అతని శరీరం పులకరించింది. తన వయస్సు ముప్ఫయికూడా దాటుతోంది. కాని....

అప్పటినుంచీ తాను ఎప్పుడు కనుపించినా ఆ పిల్ల తుర్రున లోపలకు పారిపోతుంది. ఇది పరిపాటి అయింది, తను సిగ్గుతో నవ్వుకోవటం కూడా.

అందంగా, ఒకే క్రమంలో కట్టబడిన క్వార్టర్స్ దాటుతున్నాడు. అవి కట్టబడింది శాసనసభా సభ్యులకోసం. కాని అవి వాళ్ళ బంధువులకూ, స్నేహితులకూ ఆలవాలమైపోయాయి. ఒకచోట సినిమా కంపెనీ కూడా వుంది. అతనికి చప్పున ఒక సత్యం స్ఫురించింది. ఒకడికోసం ఒకడు తంటాలు పడటం యీ జగన్నాటక మాయలీలలో ఒకటి.

"కహాఁజాతే?" అన్నాడు రిక్షావాడు ప్రక్కకువచ్చి రథాన్ని ఆపుతూ.

అచ్యుతరావుకు యిక్కడ చాలారోజులనుంచీ వుంటున్నా ఉర్దూ సరిగ్గా రాదు. కాని అవసరంవస్తే 'నై' అనీ, 'జావ్' అనీ అనగలడు.

ఇప్పుడు ఆగ్రహంతో "నై, జావ్" అన్నాడు.

"బస్ కిరాయివ్వండి సాబ్. దించేస్తా"

ఆ దారిన బస్సు ఏమీ లేకపోయినా వాడలానే అంటాడు. అచ్యుతరావు వినిపించుకోకుండా వెళ్ళిపోసాగాడు.

రిక్షాలలో తిరిగే మనుష్యుల్ని చూస్తే అతనికి తెగని మంట. ఈ భారతీయులు యితర దేశస్థులు కత్తులతో, ఫోర్కులతో తిండితింటే దేముడిచ్చిన చేతులుండగా అవన్నీ ఎందుకని ఎగతాళీ చేస్తారు. గాని దేముడిచ్చిన కాళ్లు వుండగా ఒక మనిషి తొక్కే బండిలో సిగ్గూ! లజ్జా విడిచి ఎలా కూర్చోగలుగుతారో అనూహ్యం. అబ్బ; ఈ ఊళ్ళో మరీను. అయిదారుగురు గుమికూడి ఒక రిక్షాలో యిరుక్కుంటారు ఒకళ్ళమీద ఒకళ్ళు. ఒకళ్ళక్రింద ఒకళ్ళు. మొన్న యిద్దరాడవాళ్ళ మధ్య ఒక మొగవాడు జాగాలేకుండానే కూర్చోవటం చూసి "ఛీ" అని ఏవగించుకున్నాడు. యువతులు కూర్చునే విధానం చూసితీరాలి. ఈమధ్య ఓ క్రొత్త భంగిమ నేర్చుకున్నారు; ఓ వైపు కటిప్రదేశమూ, రెండవవైపు ఐమూలాలగా కాళ్ళు వుంచి వయ్యారమనుకుంటూ రిక్షా అంత ఆక్రమించుకుంటారు.

ఇలా ఆలోచించుకుంటూ సందడిగా, రకరకాల మనుష్యులతో కూడివున్న ఓ బజారులోకి వచ్చి పడ్డాడు. ఏక్ సవారీ, దో సవారీ, దువ్వానా, తీన్ అణాలతో మ్రోగిపోతుంది ఆ ప్రదేశం గజిబిజిగా. చచ్చేయిరుకు.

"సుల్తానుబజారు ఎందులకు ప్రసిద్ధి—?" అని ఓ గురువుగారు శిష్యుల్ని ప్రశ్నవేస్తే.

"సీతాకోక చిలుకలకు" అని జవాబు.

"మరియు?"

"గండుతుమ్మెదలకు"

ఈ లోకంలో కొంతమంది రాజకీయవేత్తలుగా, కొంతమంది సినిమాతారలుగా, కవులుగా, కథకులుగా, చిత్రకారులుగా, మేధాసంపన్నులుగా పైకివస్తారు. కొంతమంది రౌడీలుగా పేరుతెచ్చుకున్న వాళ్ళూ వున్నారు. అలానే "సుల్తాన్ బజారు ఫేమస్" అని పేరు తెచ్చుకున్నవాళ్ళూ అనేకులు. ఓహో! ఈ సృష్టిలో పేరుగలవాళ్ళు ఎంతమంది వున్నారు!

అసలు యిది కలగాపులగంగావున్న ప్రదేశం. చార్మినార్ దాటి వెడితే అరేబియా అన్న భ్రమ కలుగుతుంది. లేక మొగలాయీలనాటి వాతావరణమూ, సంప్రదాయమూ కళ్ళకు కట్టినట్లు కనిపిస్తుంది. మధ్యతరగతి కుటుంబీకులూ, బీదవారూ ఆనందించేందుకు యిక్కడ ఏమీ సాధనంలేదు. మరీ ధనవంతులు యిక్కడ అమెరికా చూస్తారుట, హుస్సేన్ సాగర్ దాటి జంటనగరంలోకి అడుగు పెడితే మనుషులులేని పాశ్చాత్య దేశాల రోడ్లవంటి రోడ్లు. ఇంకా అందం తరచ జోడామని లోపలకుపోతే అసలు నరసంచారమే లేదు. ఇన్ని విభిన్న మనస్తత్వాలతో, రకరకాల కులాల స్వంత పద్ధతులలో, బురఖాలు వేసుకుని యింకా తిరుగుతూన్న రస్తాలలో-ప్రతిచోటా యీనాడు ఎక్కడకు పోయినా తాండవించే నాగరికత కొంతభాగం పంచుకుంది. నాగరికత! అసభ్యాకరమైన ఒక అంశాన్ని ధైర్యంతో బాహాటంగా ప్రదర్శించటమే తప్ప నాగరికత మరొకటికాదని అచ్యుతరావు అర్థంచెప్పుకున్నాడు.

నాలుగు రోడ్లమధ్య నిలబడివున్న బీట్ కానిస్టేబిల్ ఆతనికి తెలిసినవాడు అవటంచేత శాల్యూట్ చేశాడు. ఎవరికో 'పాన్' అందిస్తూన్న కిల్లీకొట్టు దమ్మిడీలు గౌరవపురస్సరంగా నవ్వాడు. మరుక్షణంలో వీళ్ళిద్దరినీచూసి జాలి చెంద

టం ప్రారంభించాడు అచ్యుతరావు. పాపం ఏం జీవితాలు వాళ్ళవి ? ఆ కానిస్టేబిల్ అద జాగాలో ఎప్పుడూ నిలబడి విస్తృతంగా చేతులు అటూ ఇటూ ఆడిస్తూ ఎవరిదారిన వారిని వాళ్ళను సాగనంపాలి. చలివేస్తే ఓవర్ కోటు వేసుకునీ, వాన వస్తే గొడుగు వేసుకుని ఆ అల్పత్వానికిగురి అవుతూ ఆ నరక బాధ అనుభవిస్తూ వుండాలి. కిళ్లీకొట్టు దమ్మిడీలు, కూడా అంతే. పొద్దుట ఎనిమిదింటికి తెరిచినషాపు రాత్రి పన్నెండింటి వరకూ ముయ్యాక అలా ఎందరికో ఆకులు చుట్టియిస్తూ, సిగ రెట్లు అందిస్తూ, బూతు మాటలు మాట్లాడుతూ దుర్భర జీవితం గడుపుతుంటాడు. పాపం! ఆశ్చర్యం! వాళ్ళ జీవి తాలు హేయమైనవని వాళ్ళకు తెలియదు. వాళ్ళు ఇతరుల సానుభూతి వక్రమార్గంలో చూరగొంటున్నామనీ వాళ్ళకు తెలియదు. వాళ్ళకు ఆత్మవిమర్శనా జ్ఞానంలేదు. వాళ్ళమీద వాళ్ళు జాలిపడరు.

తను! మరి తను! తన గురించి తనకు తెలిసినంతబాగా ఎవరినిగురించీ ఎవరికీ తెలియదు. అంతేగాక తనకు యితరుల గురించి కూడా క్షుణ్ణంగా తెలుసు. ఆ మాదిరి మనుషులు తనను చూసినప్పుడు ఏమనుకుంటారు. ఆయనకు ఒక బాధ్యత లేదు. ఆహా. జీవితమంటే ఆయనదే అనుకొంటారు. ఆ అప్పుడుమాత్రం తాము అసూయతో, బాధతో కుళ్ళిపోతారు. అసలు వాళ్ళెవరూ వాళ్ళని గురించి తెలుసుకునేందుకు ప్రయ త్నించరేం? అతను గర్వపడ్డాడు. తనలాగా ఆలోచించడం ఎవరికీ చేతకాదు.

తనజీవితపు విధానంపట్ల అచ్యుతరావుకు చాలా విశ్వా సమూ, తృప్తీ వున్నాయి.

తాను రిక్షా ఎక్కడు అందరిలాగా.

ఉద్యోగం చేయడు.

హోటళ్ళలోంచి కడుపునిండా మేసి, త్రాగి బయటకు వస్తూన్న అనేకమంది విచిత్ర జీవుల్నీ, మేయటానికి, త్రాగ టానికి, లోపలకు పోతూన్న వందలకు వందలు పౌరుల్ని అచ్యుతరావు చూశాడు.

అబ్బ! రోత.

హోటళ్ళలో తినేవాళ్ళని బయట నుంచి చూస్తే వాళ్ళంతా ఎవరి దారిన వారు ఎగబడి తింటూన్నట్లు కనిపి స్తుంది. ఎంతమంది తింటారో అంతమంది జనాభాలోకూర్చుని ఒకరు తిన్న పళ్ళాలలో ఒకరు తింటారు. కొన్ని వేలమంది తృప్తిగా చప్పరించి, వేసిన చెంచాలను పెదవుల మధ్యగా నోటిలోకిపోనిచ్చి, నాలికతో పట్టుచిక్కించుకుని చప్పరిస్తారు. పాకంలో చేసిన తీపిపదార్థాలూ, సాంబారంటారే అది తింటు న్నప్పుడూ, త్రాగుతున్నప్పుడు చూడాలి. పోనీ ఎవరి దారిన వాళ్ళు తినిఊరుకోక ఒకరి ముఖంవంక ఒకరు తేరిపార చూసు కోవటమూ, వాడింకా చూస్తున్నాడా అని వీడూ, వీడింకా చూస్తున్నాడా అని వాడూ....

ఇలా చీదరించుకోవటంతో తన కసినంతా తీర్చుకుని అక్కడి నుంచి దాటాడు.

తన ప్రవర్తనకు వన్నె తెచ్చే మరో విషయం: తాను హోటళ్ళ చుట్టూ తిరగడు.

అదే తలుచుకుంటూ, గర్వ పరవశుడౌతూ బస్‌స్టాండ్ దాటి కొంత దూరం పోయేసరికి ఒక సినిమా హాలులో విపరీ తంగా జనం త్రొక్కిసలాడుకుంటూ వుండటం, కుమ్ముకోవటం

A. Madhusudana Rao

దృగ్గోచరమైంది. ఈరోజే మొదలైన హిందీ సినిమా చూడటం కోసం జనం తండోప తండాలుగా వచ్చారు. ఒకడు అక్కడున్న బొమ్మలను చూస్తూ, యిది వరకు పత్రికలో చదివిన కథను గుర్తుతెచ్చుకుంటూ "అప్పుడు వాళ్ళిద్దరూ లవ్‌లో పడ్డారు" అని ప్రక్కవాడికి వివరిస్తున్నాడు. భార్యాభర్తల మోస్తరువున్న యిద్దరు రిక్షాలోంచి దిగగా మొగవాడు కిల్లీ నములుతూన్న ఆడదాన్ని "నీ విక్కడే నిల్చో" మని చెప్పి తాను లోపలకుపోయి మందలో కలిశాడు. ప్రతి కొత్త సినిమాకి మొదటి రోజునే హాజరయ్యే ఒక కాలేజి అమ్మాయిని గురించి యిద్దరు అబ్బాయిలు వ్యాఖ్యానించుకుంటున్నారు. పిల్లల తల్లులు ఎందుకొచ్చామా అని విసుగుకుంటున్నారే గాని కదలనన్నా కదలరు. ఈ దృశ్యాలన్నీ అచ్యుతరావు చూశాడు. భరించలేకపోయాడు. కదిలి ఆ వాతావరణం దాటి బయటపడ్డాక "అమ్మయ్య" అని హాయిగా ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు.

తనకు ఘనత నాపాదించే మరో విషయం; సినిమాలు ఎప్పుడోగాని చూడడు.

హఠాత్తుగా తనముందు లోకం ఎంత అనిపించింది. ఇంకా ఏమో అనిపించబోతుండగా ప్రక్కనించి వేగంగా దాటి పోతూన్న రిక్షాలోని ఓ వ్యక్తి "ఏమండోయ్ అచ్యుతరావుగారూ!" అని పేరుపెట్టి పిలవటం వినిపించింది. అయినా అతను ఆగలేదు. తలత్రిప్పి వెనక్కి చూడకుండా, మామూలుగా నడవసాగాడు. ఆ పిలిచింది ఎవరో తనకు తెలుసు. అతనలా వాహనంమీద, అదో దర్జా అనుకుని కూర్చుని కుశల ప్రశ్నలు వేస్తూండటమూ, తను నిలబడి సమాధానాలు చెబు

తూండటమూనా? అచ్యుతరావు బ్రతికివుండగా అటువంటి పొరపాటుపని ఎప్పుడూ చేయడు.

అతనికి ఆనందం కలిగింది. తనలో ఏదో ప్రత్యేకత వుంది. అది ఎవరూ అందుకోలేనిది. తాను దేనినో సాధించాడు.

ముందుకు సాగాడు. ప్రజలంతా ఎక్కడికో పని వున్నట్లుగా గుంపులు గుంపులుగా పోతున్నారు. ఈ ఊర్లో వున్న బ్రహ్మాండమైన విచిత్రం యిది ఒకటి. సాధారణంగా పండుగ వస్తే కొత్త బట్టలు కట్టుకుంటారు. శుభ్రంగా ఫలహారాలు చేసుకుతింటారు. సరదాగా వుంటారు. ఇక్కడ అదేమీ కనపడదు. మనుషులంతా రోడ్లమీదకు వచ్చేసి క్యూసిస్టమ్‌లో నడిచినట్లు వరుసగా నడిచి నడిచిపోతూ వుంటారు. మాట్లాడనైనా మాట్లాడుకోకుండా.

"ఆంధ్ర జీవితములో ముఖ్యపాత్ర వహిస్తున్నది."

పెద్ద రంగుల గుడ్డమీద గుండ్రని అక్షరాలతో లిఖించబడి వేళ్ళాడగట్టబడి వుంది. ఒకచోట....ముసిముసిగా నవ్వుకున్నాడు. తర్వాతజాలిపడ్డాడు. ఇదంతా ప్రకటనాచాతుర్యం. చాపల్యం. ఆ మాటకు వస్తే ఏది ఆంధ్ర జీవితములో ముఖ్యపాత్ర వహించటల్లేదు గనుక? "ఆవకాయ"....అతడి పెదవుల మీద కొంటెతనంతో కూడిన చిరునవ్వు చిందులాడింది. కొంటెగా ఆలోచించటంలో కూడా తను మొనగాడు. ఈ మధ్య తనకు తెలిసిన ఓ యువకుడు వున్నట్లుండి కోలినాస్ చిరునవ్వులు విరజల్లటం ప్రారంభించాడు. ఒక మిత్రుడులాంటి వాడు యిల్లుకట్టడం ప్రారంభించి వూరికినే జాప్యం చేస్తూంటే "హార్లిక్సు తాగవయ్యా" అని సలహా యిచ్చాడు తను. ప్రతి

పత్రికా తప్పనిసరిగా చదివే తన ప్రక్కయింటివాళ్ళ కుర్రాడిని అడిగితే ఏ సినిమాతారకు ఏ సబ్బు చర్మసౌందర్యాన్నిస్తుందో, ఏతలనూనె తెల్లజుత్తుని నల్లజుత్తుగా మారుస్తుందో ఏతలనూనె జుత్తుని వొత్తుగా పెంచుతుందో, గడగడ వల్లించగలడు.

తన తెలివి తేటలకు మరో నిదర్శనం: ప్రకటనలు చూసి ఎప్పుడూ మోసపోడు.

ఇంతలో "అచ్యుతరావుగారూ" అని ఎవరో పిలిచారు.

అతను ఆగాడు. ఆగినందుకు చిరాకు పడుతున్నట్లుగానే ముఖభంగిమ ప్రదర్శిస్తూ నిలబడ్డాడు

రామనాథం అనే నలభయిఏళ్ళ ఆయన ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్న వాడల్లా దగ్గరకు వచ్చి "నమస్కారమండీ" అన్నాడు. అచ్యుతరావు తప్పని సరిగా ప్రతి నమస్కారం చేసి ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు.

ఆయన నవ్వటానికి ప్రయత్నిస్తూ "ఎక్కడిదాకా బయల్దేరారు?" అన్నాడు. అచ్యుతరావు ముభావంగా సమాధానం చెప్పాడు. ఆయన అష్టకష్టాలు పడుతూ ఏదో అడగటానికి శాయశక్తులా తంటాలుపడుతున్నాడు. చిరుగు చొక్కాతోనూ, మోకాళ్ళపైకి ఎగసిన పంచెతోనూ, చెప్పులులేని కాళ్ళతోనూ, మాసినగడ్డంతోనూ, తైలసంస్కారంలేని జుట్టుతోనూ వున్న ఆయన అచ్యుతరావు యింటికి కొద్దిదూరంలో వున్న చిన్న పెంకుటింటిలో నివసిస్తూన్న వ్యక్తి. తడబడుతున్న కంఠంతోనే ప్రస్తావనగా కొన్ని ప్రశ్నలు అడగసాగాడు

లాంఛనప్రాయంగా. అచ్యుతరావు ముఖంలో నిర్లక్ష్యాన్ని వ్యక్తంచేశాడు. చివరకు ఆయన రెండు చావునవ్వులు నవ్వి వాలిపోతూన్న ముఖాన్ని వాలిపోకుండా వుంచేందుకు ప్రయత్నిస్తూ "ఒక పాతికరూపాయలుంటే సర్దుబాటు చేస్తారా. మా అయిదోదానికి చాలా జబ్బుగావుంది" అంటూ నసిగాడు.

అతను ముఖం చిట్లించి "క్షమించండి, నా దగ్గరలేవు" అని మొహమాటం లేకుండా చెప్పేసి "వస్తాను" అని అక్కడి నుంచి వచ్చేశాడు.

ముఖపరిచయం వున్నంతమాత్రాన డబ్బు అప్పు అడుగుతాడా యీ పెద్దమనిషి? తనమాట సత్తా ఎంతో తెలుసుకోవాలి నోరు జారేముందు. అసలు డబ్బు అప్పుయిచ్చే వాళ్ళన్నా పుచ్చుకునే వాళ్ళన్నా తనకు పరమ అసహ్యం. మానవత్వం చంపుకోవటానికి మరోపేరు - యీ రెండిట్లో ఏదైనా ఒకదానికి.

ఈయనగారికి తొంభయి రూపాయల జీతం. మొదటి భార్య చనిపోయేటప్పటికే నలుగురు సంతానం. నోటిలోకి నాలుగువేళ్ళూ పోవు. మరోపెళ్ళి వెలగపెట్టి అయిదో పిల్లను కన్నాడు. ఆ భార్యకు టి. బి. మరి డబ్బు చాలమంటే ఏం చాలుతుంది? ఈ మనుషులు పెళ్ళి విషయంలో యెందుకు యింత బుద్ధిహీనంగా ప్రవర్తిస్తారో అర్థంకాదు. తనకు కాలు మీద కాలువేసుకుని తినగలిగినంత ఆస్తివుంది. ముప్పయి ఏళ్ళు అయినా యింతవరకు పెండ్లిమాట తలపెట్టలేదు. నిర్విచారంగా రోజులు గడుపుతున్నాడు.

అద్భుతమైన మరో సుగుణం. అందరిలా తను పెళ్ళి చేసుకుని ఆ రొంపిలో, బాదరబందీలో పడలేదు.

ఓహో! తనలో ఎన్ని సుగుణాలు! ఎంతగొప్ప లక్షణాలు!

ఒక దానిని మించింది మరొకటి. ఒకదానికన్న ఉన్నతమైనది మరొకటి. తను ఈ ప్రపంచానికి ఒక ఆదర్శప్రాయుడు తన్ని చూసి ప్రతివాడు అలా నేర్చుకోవాలి.

దేవుడు ఒక అపూర్వ వ్యక్తిని సృష్టించి "యితరులు వేలెత్తి చూపటానికి యితనిలో దోషాలేమీ లేకుండా వుండుగాక" అన్నాడు.

అంతే, అతనే అచ్యుతరావై పోయాడు.

సహాయం, మానవులు, ఒకరినొకరు సహాయం కోరుతారు. పరిధులు దాటతారు. ఆశలు పెంచుకుంటారు. ఆశలు త్రెంచుకుంటారు.

మొన్న తనకు వేలువిడిచిన మేనమామ కొడుకునౌతానని చెప్పుకుంటూ ఒక యిరవై ఏళ్ళ కుర్రవాడు యింటికి వచ్చాడు.

అతడు ఎవరు? ఈమధ్య దేశంలో ఎక్కడా చెల్లుబడి కానివాళ్లూ, అణాకానికి పనికిరానివాళ్లూ, ఈ హైదరాబాద్ నగరం ఉద్యోగాలు వారగబెడుతుందని తంబలు తంబలుగా తరలివచ్చారు.

ఎవరో ఒక పరపతిగలవాడిని ఆశ్రయిస్తారు. ఇహ అన్వేషణ సాగించుతారు.

"బావా! ఇక్కడ ఉద్యోగాలు బాగా దొరుకుతాయిటగా" అన్నాడతను ఉషారుగా.

"ఆఁ, దొరికేవాళ్ళకు దొరుకుతూనే వుంటాయి"

"నువ్వేమి ప్యాసయినావు?"

"ఇంటర్మీడియట్ పార్ట్ వస్ పోయింది. నేనిహ దాన్ని కంప్లీట్ చేయదలచలేదు. నువ్వున్నావు గదా అని యిలా బయల్దేరి వచ్చాను. నెలకు ఓ నూటపఖై చాలు బావా, ప్రైవేటు కంపెనీ అయినా పరవాలేదు; ఏమంటావ్ ?"

తాను మొహమాట పడటం చేతకానివాడు గనుక నిష్కర్షగా చెప్పేశాడు. "అబ్బాయ్ ! నూటాయాభై చాలా? బలేవాడివే. ఈ దేశంలో అన్ని వృత్తులలోకంటే యీ వృత్తో ఎక్కువగా ఉద్యోగాలు దొరకటంలేదు. దొరికేవాడికి ఎక్కడైనా దొరుకుతుంది. పైగా యిక్కడ క్రొత్త ప్రభుత్వం వచ్చాక యిదివరకు అర్హతలు చాలకపోయినా ఉద్యోగాల్లోకి తీసుకున్న వాళ్ళని వూడబెరికేస్తున్నారు కూడా. నాకు పరపతి వుంది నిజమే. కాని యిలా ఉపయోగించలేను. కావాలంటే నువ్వు రెండు నెలలపాటు యీ యింట్లో వుండు. తిను. నీకు చాతనైతే వెదుక్కో. నేను మాత్రం సాహాయ్యం చేయలేను"

అతని మొహం కందగడ్డలా అయింది. ఆ రాత్రే చెప్పా పెట్టకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

సహాయం. వీళ్ళకు ఎందుకు బుద్ధిలేదో, తమ పరిమితి తెలుసుకోకుండా ఒకరిపై ఆధారపడకూడదని. అయినా ఏం జీవులు వీళ్ళు? మామూలు మనిషికి కావలసిన లక్షణాలు వీళ్ళకు లేవు. చూడగా తనకుతప్ప మరెవరికీ లేనట్లున్నాయి.

ఈ విశాల ప్రపంచంలో తలకొక రీతిగా బాధపడుతూ ఇంత లోపభూయిష్టంగా అనవరతమూ మనుషులు మగ్గిపోతూ ఎలా జీవిస్తారో విచిత్రం. ప్రకృతి అనే త్రాసులో తనను ఒక వైపు నిలబెట్టి రెండవవైపు మానవ లక్షణాలను, మానవుడికి పనికివచ్చే అంశాలను పడవేస్తే బరువు ఎటు మొగ్గకుండా

సరిపోతుంది. ఆస్థానే తననుగాక మరెవరైనా నిలబడితే ఎటు వైపో ఒకవైపు వాలిపోతుంది.

ఇది హేయ ప్రపంచం. కుళ్ళుప్రపంచం. బాధల ప్రపంచం, తప్పుల ప్రపంచం, దోషాయుత ప్రపంచం.

తాను ప్రేక్షకుడు!

ప్రొద్దున్నే లేస్తారు, గడబిడగా కాలకృత్యాలు ముగించుకుంటారు. నోట్లో యింత అన్నం కుక్కుకుంటారు. సైకిళ్ళ మీద, సైకిల్ రిక్షామీద, గుద్దుకుని, కుమ్ముకుని, సిటీబస్సుల మీద ఆఫీసులకు పరిగెడతారు. ఛీవాట్లు తింటారు. అధికారుల చేత. తప్పు పనులు చేస్తారు. దొంగలెక్కలు వ్రాస్తారు. "డిస్టిల్ వాటర్" యిచ్చి అయిదు రుపాయలు జేబులో వేసుకుంటారు. కేసు గెలిచినా ఓడినా డబ్బు వసులుచేస్తారు. అప్పులకోసం ఎగబడతారు. ఒకరినొకరు పొగుడుకుంటారు. తెగడుకుంటారు. మంచినీళ్ళ నీతితప్పి చరిస్తారు. ఇళ్ళల్లోంచి బయటకు వెళ్ళగొట్టించుకుంటారు. పంపుల దగ్గర యుద్ధాలు చేసుకుంటారు. పనికిరాని పిల్లకాయలకు పిల్లలనిచ్చి మురిసిపోతారు. ఈగలతో, దుర్వాసనతో నిండివున్న కొండల్లో దీకుతారు. అతిమధుర సన్నివేశంలో కూడా తమ ఉద్యోగాన్ని, బాధ్యతనూ తలపుకు తెచ్చుకుని "అమ్మో" అని కుమిలిపోతారు. రోగాలతో, వేదనలతో అఘోరిస్తారు. చీట్ల పేకలు ఆడుతారు. డ్యూటీపేరిట నడిరోడ్డుమీద నగుబాటు అనే పనులు చేస్తుంటారు. పరస్త్రీల కోసం వ్యామోహ పడతారు. తాగుతారు, తందనాలు ఆడుతారు....అబ్బ! దుర్భరం!

బాగా చీకటి పడిపోయింది. క్రమంగా పెద్దపెద్ద వీధుల్లోని దీపాలు - తీర్చిదిద్దిన వరసలుగా దూరాన సందుల్లోకి

దృగ్గోచరమౌతున్నాయి. అచ్యుతరావు ఒకసందులోంచినడుస్తున్నాడు. మనుషులసందడి అంతగాలేని అమాసచీకటి. సందులో మెల్లగా అడుగులు వేస్తూ నడుస్తూ ఒక పెంకుటింటి కిటికీ ముందునడక వేగంమరీ మందంవేసి అటూ ఓరగా చూశాడు.

కిటికీవున్న గదిలో ఓ దీపం వెలుగుతోంది. ఇతరులకు స్పష్టంగా కనిపించేటట్లు ఓ స్త్రీ కూర్చునివుంది అటుకేసి! అచ్యుతరావును చూసి చిన్నగా నవ్వి అవ్యక్త ధ్వనితో ఏదో పలికింది. అతను వినిపించుకోకుండా తల ప్రక్కకు త్రిప్పుకుని నడిచాడు ఠీవిగా. అతనిపెదవులు చిన్నగా హసించాయి.

తాను....తాను అతి నిగ్రహశాలి. స్త్రీజాతిమీద లాలసలేదు. తాను ఎవరికీ దాసోహం అనడు.

తన జన్మ ధన్యమైంది.

ఒక ఫర్లాంగు నడిచాక అచ్యుతరావు ఆగి చుట్టూరా చూశాడు. అంతా చీకటి మయం. ఆ పెద్ద వీథుల్లోని దీపాలు కూడా యిక్కడకు కనబడటం లేదు. ఈ ఏకాంతంలోని ప్రశాంతంవల్ల తన నిర్మలత్వానికి బంగారానికి తావి అబ్బినట్లుగా వుంది. అసలు సృష్టిలోని రహస్యం యిదే. బాధాపూరిత మనుష్యులమధ్య, పెనుచీకటి పేలికల మధ్య ఎవరూ కానని చోట హఠాత్తుగా శాంతీ, వెలుగూ వుంటాయి. అది ఆరాతీసి సమీపించగలిగినవాడు అదృష్టవంతుడు. తానే మేథావి.

అతను నిశ్చింతగా నిట్టూర్చి చుట్టూ మళ్ళా కలియచూశాడు.

ఇవి అసహ్యమూ, దరిద్రమూ తాండవించని ధనవంతుల మేడల నీడలు. ఇది సుఖభోగలాలసులైన వ్యక్తుల మలిన చరణాలచే తొక్కబడని ఒక మామూల ప్రదేశంలోని నిర్జన భూమి, వివిధ భోగపరాయణులు నిర్లక్ష్యంగా స్పృశించని అపడ లాంటి పట్టణభాగం.

తన కెందుకో యీ లోగా చూస్తేనే ఒక అపూర్వ నేస్తాన్ని చూసినంత అప్యాయతగా వుంటుంది.

ఇక్కడ పచ్చిక లేదుగాని వుంటే విశ్రమించాలని ఉంటుంది.

దీనికి కారణం ఎప్పుడో తెలిసింది! కల్మషయుత, దుఃఖ సమ్మిశ్రిత, అసహ్యభరితమైన అన్ని వీథులు, బజార్లు దాటాక యిహ దీనిపై నరసంచారానికి తావులేదు. అడ్డుగా పెద్ద గోడ వుంది. ఆ గోడనానుకుని అచ్యుతరావు క్షణంపాటు కనులు మూసుకున్నాడు. ఇది అన్నిటికి అతీతమైనది. ఎవ్వరూ తన అంతస్తు స్పృశించలేనిది.

ఇహచాలు. ఇవే అతని "ఔన్నిన‌స్" అతను వెనక్కి తిరిగాడు. ఒక అవ్యక్త ప్రబోధనతో మనసంతా మగతనిండి నేత్రాలు ఉజ్వలంగా ప్రకాశిస్తున్నాయి.

తాను అతీతుడు. కోర్కెలను, మానవ బలహీనతలను అవలీలగా అతిక్రమించినవాడు.

వందగజాలు గడిచాయి అక్కడ ఒకస్ట్రీటు లైటు వుంది. ఎడమవైపున సందు మలుపు తిరిగి ఓ వ్యక్తి నడిచి వస్తూ అచ్యుతరావుకు అక్కడ కనిపించాడు. సరిగ్గా దాని

వెల్తురులోకి వచ్చేసరికి ఆ వ్యక్తి తనలోతను ఏదో మాట్లాడు కుంటున్నాడు. గాలిలో చేతులు త్రిప్పుతున్నాడు. తీవ్రంగా గొణుక్కుంటున్నాడు. పైగా ఆ పనివల్ల ఏదో ఆనందం అను భవిస్తున్నట్లుగా గోచరిస్తున్నాడు.

"ఆత్మారావు! ఏ లోకంలో విహరిస్తున్నావ్!" అంటూ అచ్యుతరావు అతన్ని ఎగతాళి చేస్తూ ఆపాడు.

అతను ఉలుకుపడి! యితనివంక తేరిపారచూసి, "నువ్వా!" అన్నాడు.

"నేనే యిలా ఎక్కడికి?"

అతను ఆశ్చర్యపడి "అవును నేను యిలా ఎందుకు వచ్చాను? ఉత్తర్ ఘట్టీకి బయల్దేరాను" అన్నాడు.

అచ్యుతరావు అతన్ని చూసి జాలిచెందాడు. "నువ్వీ అలవాటు మానుకోవాలోయ్"

"ఏ అలవాటు?"

"నీకు ఏవో బాధలు, ఆవేదనలు వున్నాయని నాకు తెలుసు. కాని వాటినుంచి విముక్తుడివి కావటానికి ప్రయత్నిం చాలి. అనుక్షణం ఆలోచిస్తూ, తనలోతను మాట్లాడుకుంటూ చేతుల్ని గాలిలో త్రిప్పుతూ సతమతమయ్యే ఒకమనిషి వున్నా డంటే నాకు నవ్వొస్తోంది. నీ జీవితం, ప్రవర్తన యితరులకు ఎంత హాస్యాస్పదం! నీలాంటివాళ్ళు ఎలా బ్రతుకుతారో నాకర్థంకాదు. ఆశ్చర్యంగా వుంటుంది."

"నాలాంటివాళ్ళు ఎలా బ్రతుకుతారో నీకు ఆశ్చ ర్యంగా వుంటుందా? అవును మీరు నార్మల్ మనుషులు కానందుకు. అవివేకాలకు లోనవుతున్నందుకు"

ఆత్మారావుకు కళ్ళు ఒక్కసారిగా ఎర్రబడ్డాయి. "అచ్యుతరావ్!" అన్నాడు. "ఇతరుల కెవరికీ లేని ప్రత్యేకత నీలో ఏదో వుందని నీవు చాలాకాలంగా అనుకున్నట్లు నాకు తెలుసు. నాలంటి వాళ్ళంటే ఏదో చులకన భావంతో మిడిసిపడుతున్నావని నీ మాటలవల్లనే ననేకసార్లు గ్రహించాను. జీవితంతో పోరాటం చేసేవాడిని చూస్తే బాధ్యత, బరువు తెలియని నీలాంటివాడికి ఈ కబురు చాలాకాలంగా చెబుదామని కూడా మామూలు మనషిని కాబట్టి "ఎందుకులే" అని వుపేక్షిస్తూ వూరుకున్నాను. నన్ను చూస్తుంటే నీ కాశ్చర్యంగా వుందా? పాపం నిన్ను చూస్తూంటే మా అందరికీ ఎంత ఆశ్చర్యంగా వుంటుందో, మేమంతా ఎంత వెక్కిరించుకుంటామో నీకు తెలియదు. ఎలా తెలుస్తుంది? నువ్వెప్పుడూ లోకులని గురించి ఆలోచించటమేగాని; నీ గురించి లోకులు ఏమనుకుంటున్నారో ఎప్పుడైన వింటేనా? ఇహామీదట ఆ సావకాశం కలిగించుకో. కాస్త నీ గురించి ప్రజలేమనుకుంటున్నారో కూడా విను. నీకేమైన బోధపడుతుంది" అని యిహ అక్కడ ఆగకుండా వెనక్కి తిరిగి గబగబ వెళ్ళిపోయాడు.

అచ్యుతరావు నివ్వెరపోయాడు? ఇదేమిటి? ఈ ఆత్మారావువచ్చి విచిత్ర విషయాలు చెప్పిపోయాడు. తన తీర్మానం దృఢ విశ్వాసం అవన్నీ పటాపంచలు చేశాడేం? అబ్బే! యివి నమ్మశక్యంగా లేవు. కాని యీ మూర్ఖుడు చాలా ఆవేశంతో పలికి పోయాడు, చూడాలి.

అసలు అతనికి తన మాటలకు ఎదురు జవాబు చెప్ప

గలిగే సామర్థ్యం వుంటుందని అనుకోలేదు. అలా చేయటమే గాక దబాయించాడు.

అతను మెల్లిగా ఆ కిటికీని సమీపించాడు. ఓరగా చూశాడు. ఆ స్త్రీ యింకా అలానే కూర్చుని బయటకు చూస్తోంది. మళ్ళీ అవ్యక్త ధ్వనితో ఏదో అంది.

అచ్యుతరావు మందంగా సాగాడు. సంతృప్తి పడిపోయింది. తను, తన విగ్రహం....ఓహో! కాని ఆత్మారావు అన్నమాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి....ఆమె ఏమిటో అంటున్నట్లుగా వుంది. ఆలకించాలి. అతను ఊపిరి బిగించాడు ఆమె చాలా నిరసనగా, హేయమైన భాషలో....చాలు .... అతను విన్నాడు.

అచ్యుతరావుకు తల తిరిగింది. తనేనా భూమ్మీద యింతమాట పడింది. ఆమెకేమైనా మతిపోయిందా? తన నిర్లక్ష్యానికి. నిగ్రహానికి ఎటువంటి అర్థం తీసి పరిహసించిందీ? పైగా పెద్ద శబ్దంతో కిటికీ తలుపులు మూసుకుంది.

ఛీ! ఎంతమాట అన్నాడు! ఈ స్త్రీకి కొంచమైనా బుద్ధిలేదు.

కాని....:

ఆత్మారావు చెప్పిన మాటలు? తనగురించి లోకంలో కొందరు యిట్లాకూడా అనుకుంటున్నారా?

తడబడటం కొత్తగా అలవర్చుకున్న అడుగులతో ముందుకు సాగాడు.

చీకట్లో యిద్దరు మనుష్యులు ఎదురుగా వచ్చారు. ఎగాదిగా చూసి ప్రక్కకు తప్పుకుని గుసగుసలు చెప్పు

టున్నారు. అచ్యుతరావు వీనులకు ఆ గుసగుసలు యీ విధంగా సోకాయి.

ఎన్నడూ వినసంత శ్రద్ధగా వినడంచేత.

"పీడిపోరే అచ్యుతరావంటే, పిల్లికి బిచ్చంకూడా వేయడు....

చస్తే ఒకడికి సహాయం చేయడు...."

ఈ యిద్దరికి కూడా మతులు పోయినట్లున్నాయి. లేక పోతే అట్లా ఎందుకు చెప్పుకుంటారు?

అతని మనసు సందిగ్ధమైంది. ఉద్విగ్నమైంది. "పాపం వీళ్ళు అమాయకులు" అనుకున్నాడు. ఆత్మారావు చెప్పిన మాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి. దుర్మార్గుడు నిజం చెప్పాడేమిటి కొంపతీసి? అచ్యుతరావుకు కొద్దిగా శరీరం చమర్చింది. బాధ పడ్డాడు.

కాని ఈ విధంగా బాధపడటమారంభించటానికిది ప్రథమం. బయటి ప్రపంచంనుంచి చీకటి ఆ విషయాన్ని దాచింది.

మెల్లగా విశాలమైన వీధుల్లోంచి నడవసాగాడు. నడకలో కొద్దిగా ఠీవి తప్పింది. తనని రాసుకు పోతున్న ప్రతి వాడూ తన గురించి ఏమైనా చెప్పుకుంటున్నాడేమోనని చెవులు రిక్కించి వినసాగాడు. తాపత్రయ పడుతున్నాడు. ఆశాభగ్నం చెందుతున్నాడు. మళ్ళా ఏదో గండం తప్పింది కదా అన్న అవ్యక్తపు సంతోషం!

పాడు పాడు కార్లతో, పిచ్చిపచ్చి సైకిళ్ళతో, చెత్త చెత్త రిక్షాలతో, వెర్రిమొర్రి మనషులతో నిండివున్న

బజార్లలోపడి వెనక్కి నడిచివస్తున్నాడు అతీతుడు అచ్యుత రావు.

సినిమహాలు సమీపించాడు. ఇందాకటి సందడి తగ్గినా సెకండుషో కోసం అప్పుడే కొంతమంది జనం పడిగాపులుపడి కాచుకు కూర్చున్నారు.

అచ్యుతరావుకు కాళ్ళు వణికాయి.

వాళ్ళంతా తనని చూసి నవ్వుతున్నట్లు అనిపించింది. వెక్కిరిస్తున్నారేమో ! ఆత్మారావు మాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి. చెవులు రిక్కించి వినాలి. క్షణంలో మారిన తన మనసుతో సాధన చెయ్యాలి.

"వాడే వున్నాడే వాడు, అచ్యుతరావు, ఛస్తే సిని మాలు చూడడు. ఒక్క సినిమాపాట రాదు; ఒక్క సినిమా స్టార్ పేరు తెలియదు. చవట."

అబ్బే యిది కేవలం తనభ్రమ. ఎవరూ యీ మాటలు అనటం లేదు. తను అపోహపడుతున్నాడు, అక్కడున్న వాళ్ళలో ఒక్కడికి తను తెలియదు.

కాఫీ హోటళ్ళలో జనం యింకా ఎగబడి ఉంటు న్నారు.అస్తవ్యస్తంగా వున్నారు.తలత్రిప్పి హోటల్ ప్రొప్రయి టర్ ముఖం వంక చూశాడు. అదేసమయానికి అతనూ యితని వంక చూశాడు.

అచ్యుతరావు ఆచూపు భరించలేకపోయాడు. తల ప్రక్కకి త్రిప్పేసుకున్నాడు! ఆ చూపు ఎంత ఎకసెక్కంగా వుంది; వాళ్ళంతా చూడు ఎలా తింటున్నారో!ఎంత సరదాగా వున్నారో. నువ్వో ! వొట్టి దేభ్యానివి. అన్నట్లుగావుంది.

అబ్బే లేదు. లేదు. అతని చూపులో అట్లాంటి భావం లేదు.

కేవలం భ్రమ. భ్రమ. అనుకున్నాడు.

"అబ్బే కాదు. నిజమే" అనుకున్నాడు.

"అబ్బే అసలు వాడికీ నాకూ ఏంసంబంధం. నేనెవరో వాడికి తెలియనే తెలియందే" అనుకున్నాడు.

అచ్యుతరావుకు హఠాత్తుగా మనసు ఎదురు తిరిగింది. "ఛీ నేనెందుకింత హీనంగా ఆలోచిస్తున్నాను? నేనెక్కడ? వాళ్ళు ఎక్కడ? నా స్వభావం ఎక్కడ? వాళ్ళ స్వభావం ఎక్కడ?" అని సమర్థించుకో ప్రయత్నించాడు.

సమర్థన సమర్థనలాగే వుంది. మాటనుంచి మాటలు ప్రతిధ్వనించినట్లు "నా స్వభావం ఎక్కడ వాళ్ళ స్వభావం ఎక్కడ? అని మళ్ళీ వికృతంగా ఆలోచన స్పందించింది.

ఆ తాకిడికి అతను పూర్తిగా అప్రతిభుడయిపోయాడు. "నన్ను నేను ఎంత చులకన చేసుకుంటున్నాను? ఆ మూర్ఖుడి మాటలు సాంకేతికంగా పనిచేస్తున్నాయంతే. ఇదంతా కేవలం భ్రాంతి. నేను ఆదర్శప్రాయుడ్ని" అని తనకితాను విన్నవించుకున్నాడు. పోలీసువాడు పని రద్దీ తగ్గటంతో దమ్మిడీలు దుకాణం దగ్గరకు పోయి నిల్చుని ఆకులు నములుతూ కబుర్లు చెబుతున్నాడు. సమీపంగా వస్తూన్న అచ్యుతరావుని యిద్దరూ చూశారు. గౌరవంగా చేతులు దించారు.

అచ్యుతరావుకు భయంవేసింది. కనీసం వీళ్ళకు అయినా మంచి అభిప్రాయం వుందా?

ఆత్మారావు మాటలు గుర్తుకువచ్చాయి, శరీరమంతా సిరసల ప్రకమ్మింది. ఇందాకటిదంతా భ్రాంతి అన్న సందేహం

సడలిపోసాగింది. అసలు తన గురించి వీళ్ళేదో చెప్పుకుంటారని ఎందు కనుమానించాలి? .... ఎందు కనుమానించకూడదు? వీళ్ళు తనని గురించి ఎందుకు చెప్పుకుంటారు? ఎందుకు చెప్పుకోకూడదు? తాను వినకూడదు....వినాలి.

కాని పాము చెవులు పెట్టుకుని వినక తప్పలేదు.

"అది కాదు దమ్మిడీలూ? ఈయన జీవితం ఏమిటంట? సాయంత్రం అలా వస్తాడు. రాత్రికి యింటికి వెడతాడు! ఒక స్నేహం, జల్సా, కుషీ ఏమీ లేదు. డబ్బుండి చేసేదేమిటంట? విడ్డూరం మనిషిలా వున్నాడు."

"ఎవరి పిచ్చి వారి కానందం?"

ఈనాడు తన శ్రవణకుహరం ఏం పాపం చేసుకుంది, అతనికి ముచ్చెమటలు పోశాయి. తాను ఎవరిని గురించి నిరంతరం జాలి చెందుతున్నాడో వారి దృష్టిలో తాను హాస్యాస్పదమైన పాత్ర అయ్యాడు. ఈ లోకం అంతా తనను ఇంత కించపరుస్తూ ఆలోచిస్తుందా?

ఏ తల నూనే ఏపని చేస్తుందో గడగడ చెప్పే ప్రక్కయింటివాళ్ళ అబ్బాయీ, పని మనిషి యాదమ్మ వెంకటీ, జింకపిల్లా, వంటవాడూ పరమేశం వీళ్ళంతా ఆకస్మికంగా ఒక ఉన్నత స్థానం ఆక్రమించుకుని, అతని హృదయంలో చోటు చేసుకుని బిగ్గరగా నవ్వుతున్నారు. తన ఠీవి, దర్జా, అంతస్థు, ఊహలు విరిగిపోయినాయి. బూడిదలో కలిసిపోయినాయి. అతనికి పార్వతి గుర్తువచ్చింది.

ఆ పిల్ల తననుచూసి నవ్వుతుంది. కాని వెక్కిరిస్తూ నవ్వదు. అది కొంటెతనం గల నవ్వే. ఆ కొంటెతనంలో ఎంత హాయి వుంది. అది అనుభవించినవాడు ధన్యతముడు.

ఆమె ఇంటికేసి ఆశగా చూశాడు. నిట్టూర్పు విడిచాడు. ఇంటి తలుపులు వేసివున్నాయి. ముందు విచారం ఆవరించబోయింది. కాని వెను వెంటనే "హమ్మయ్య" బ్రతికాను అనుకున్నాడు.

తన పరిస్థితి యిప్పుడు ఎంత హృదయవిదారకంగా వుంది. వచ్చేదానికీ. వెళ్ళేదానికీ యీరోజు ఎంతవార కనుక్కోగలిగాడు. "కహా జాతేసాబ్" అన్నాడు రిక్షావాడు ప్రక్కగా వచ్చి రథాన్ని ఆపుతూ. వీడు సాధారణాగా ఎప్పుడూ అడుగుతుండేవాడే. వీడి ఇల్లు ఈదరిదాపుల్లోనే ఎక్కడో వుండి వుండాలి. "అక్కర్లేదు" అన్నాడు కోపంగా తెలుగులో.

"ఏమయ్యావయ్యా అయ్యావు! ఒక్కనాడైనా రిక్షా ఎక్కినపాపాన పోతివిగాదు. డబ్బంతా మూటగడుతువుగానిలే" అని రిక్షావాడు గబగబ త్రొక్కుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

అచ్యుతరావు నిర్విణ్ణుడైపోయాడు. ఈసారి వినాలని అనుకోకుండా ఈమాటలు విన్నాడు. దుర్మార్గుడు దాటిపోయాడు. ఒక మనిషిని ఒకమనిషి గొడ్డులా లాగడం, రిక్షా యెక్కకుండా వుండటంలో తన ఆశయం!

ఒక యింటి ముందుకువచ్చాడు, ఆయింటి అరుగుమీద అయిదారుగురు మనుషులు కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. ఇతను రావటం కనిపెట్టి వాళ్ళంతా మాటలు కట్టిపెట్టారు. అచ్యుతరావుకు యీ యిల్లు ఎవరిదో తెలుసు. వాళ్ళంతా తనని చూసి మాటలు ఆపేశారు. అతని గుండె గబగబ కొట్టుకుంది. వీళ్ళు తనను గురించి యేమనుకుంటారో వినాలి. కాళ్ళు నేల మీద నెమ్మదిగా వొణుకుతున్నాయి. అరుగు దాటుతూ సర్వధ్యానమూ అటే కేంద్రీకరించాడు.

"పోతున్నాడే మనవాడు"

"పోనిద్దూ వాడూ ఒక మనిషేనా ?"

"అవునుగాని ఏమిటి వాడి వుద్దేశం. ఇలా మిగలబెట్టు కొని జీవితంలో ఏం సాధిద్దామని?"

"ముప్పయి ఏళ్ళు దాటాయి. యింకా పెళ్ళిపెడాకులూ లేకుండా...."

"పెళ్ళెందుకు ? ఊరుందిగా. రోజూ చార్ మినార్ వైపు పోయొస్తుంటాడులే"

"అయినా కొండంత ఆస్తి వున్నప్పుడు పెళ్ళిచేసుకుని కులాసాగా వుండాలికానీ యిదేం బుద్ధులయ్యా, పెళ్ళయితే యీ పాటికి నలుగురు బిడ్డల తండ్రి అయివుండేవాడు."

"ఇప్పుడు ఎంతమంది బిడ్డల తండ్రయాడో?"

అంతా నవ్వారు బిగ్గరగా. దూరంనుంచి ఇంకా ఏవో మాటలు అస్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి. అచ్యుతరావు శరీరం తూలింది, కష్టంమ్మీద కాళ్ళు స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకుని నడవసాగాడు.

అయిదు బిడ్డలని కని పోషించలేక సతమత మవుతూన్న రామనాథం. పెళ్ళాం జబ్బు నయం చేయలేక రోగం ముదర తూన్న అర్భకుడు రామనాథం. ఈ రాత్రి తను పెళ్ళి చేసుకో లేదని పరిహసించాడు. ఎన్నిరాత్రులనుంచీ పరిహసిస్తున్నాడో, ఇవాళ తను విన్నాడు.

ఒక స్ట్రీట్ లైటు వెల్తురులోకి వచ్చాక తనవేపు సాధ్యమయినంతవరకూ చూసుకున్నాడు. తానీ వయస్సులో పెళ్ళి చేసుకో లేదని వాళ్ళకు ఆశ్చర్యమైంది.

హఠాత్తుగా హృదయక్షేత్రంలో సంకుల సమరం చెలరేగింది. కాదు....అది సంకులసమరంకాదు. ఒక భయంకర విషాద సన్నివేశం. తనకెవరో వీడ్కోలు యిస్తున్నారు.

వేలమంది యువకులున్న ఒక సభలో అధ్యక్షుడయిన యువకుడు లేచి "ఇవాళ ఎంత విచారకరమైన రోజు! ఇన్నాళ్ళబట్టి అచ్యుతరావుగారు కూడా మనలాంటి యువకాగ్రేసరులు. నేటినుంచీ వారు మననుంచి దూరమై పోతున్నారు. యువక ప్రపంచంనుంచి వృద్ధ ప్రపంచంలోకి అడుగు పెడుతున్నారు. వీరు యువకులుగా వుండి మన అందరిలాగే విచ్చలవిడిగా ప్రవర్తించకుండా, బ్యాలెన్సు తప్పి సంచరించకుండా జరలోకి ఒక్కసారిగా వెళ్ళిపోతున్నారు. వారి వీడ్కోలు నిమిత్తం ఏర్పాటు చేయబడిన యీ సభకు అధ్యక్షుడుగా...."

అచ్యుతరావుకు భయంవేసింది. తాను పెద్దవాడై పోతున్నాడు, ముసలివాడై పోతాడు. సాధించింది ఏమీలేదు. పెడదారిన పడ్డాడు. ఘనుడినని తలపోశాడు. అసమర్ధుడననీ, అవ్యక్తుడిననీ నిరూపించుకున్నాడు. తాను ఎందుకూ పనికిరాడు. ఇంతవరకూ జీవితకాలమంతా వృధాచేశాడు. చివరకు అందరకూ హాస్యాస్పదమయిన పాత్ర అయాడు. ఆత్మారావు తనకు కనువిప్పు కలిగించాడు. ఇంతవరకూ అందరినిగురించీ ఆలోచిస్తూ, "వీళ్ళంతా ఎట్లా బ్రతుకుతూన్నారా?" అని ఆశ్చర్యం చెందాడు. తనని గురించి వాళ్ళంతా వేలెత్తి చూపిస్తున్నారనీ, పదిమందీ కలుసుకుని కూడా చెప్పుకునేందుకు తనలో

చెప్పలేనన్ని లోపాలున్నా యనీ గుర్తించాడు ఇప్పుడు. ఇంత మంది నోటిలో పడిన ఈ జీవితభారం ఎలా మోయటం?

తాను అతీతుడ ననుకున్నాడు. అందరికన్నా మిన్న అనుకున్నాడు. కాని కాదు. తనకెవరూ చిల్లిగవ్వకూడా ఇవ్వటంలేదు.మూసివున్న గేటుతలుపులు తెరుస్తూంటే చేతులు వణుకుతున్నాయి. తాను అతీతుడు కాదు. కానేకాదు.

ఇంతలో మెరుపులా ఓ ఆలోచన తాకింది. ఒక్కసారిగా ఒళ్ళంతా ఝల్లుమంది. గేటు కిర్రుమంది. తాను అతీతుడే. ముమ్మాటికీ అతీతుడే!

—o—